

รายงานสรุปผลการสัมมนาระดมความคิดเห็นระดับภาค *เรื่อง*

**แนวคิดและยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศในระยะ
แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550-2554)**

**สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
มกราคม 2549**

ทุนทางเศรษฐกิจเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน
ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10

สรุปผลการประชุมระดับภาค เรื่อง ทูทางเศรษฐกิจ ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 (2550-2554)

1 ภาพรวมการระดมความคิดเห็นในการประชุมกลุ่มย่อยเรื่องทูทางเศรษฐกิจ

1.1 ผู้เข้าร่วมประชุม ผู้เข้าร่วมประชุมในแต่ละภูมิภาคมาจากส่วนกลางและส่วนภูมิภาค จำแนกเป็นกลุ่มข้าราชการ สมาชิกสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ภาคธุรกิจ เอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถาบันการศึกษา และภาคประชาชน

1.2 บรรยากาศการประชุม ผู้เข้าร่วมประชุมส่วนใหญ่ในทุกภาคได้แสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ในการเสนอแนะแนวทางการพัฒนาทูทางเศรษฐกิจ นอกจากนี้ ผู้เข้าร่วมประชุมยังได้ส่งเอกสารแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมจากที่ได้เสนอในเวทีระดมความคิดเห็นมาให้ฝ่ายเลขานุการรวบรวม ซึ่งเป็นประโยชน์ในการนำมาใช้ในการกำหนดแนวทางการพัฒนาทูทางเศรษฐกิจต่อไป

1.3 รูปแบบวิธีการดำเนินการประชุม ในการระดมความคิดเห็นกลุ่มย่อยด้านทูทางเศรษฐกิจ ประธานการประชุมกลุ่มย่อยได้กล่าวนำถึงวัตถุประสงค์การประชุมและประเด็นในการระดมความคิดเห็นใน 2 เรื่อง คือ ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาทูทางเศรษฐกิจ และบทบาทของภาคีการพัฒนาทั้งจากภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน ภาคสถาบันการศึกษา และภาคสื่อมวลชน ทั้งนี้ การระดมความคิดเห็นในเรื่องแนวทางการพัฒนาทูทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทูทางโครงสร้างพื้นฐาน ทูทางทรัพยากรทางธรรมชาติ ทูทางการเงิน ทูทางทรัพยากรที่จับต้องไม่ได้ และทูทางทรัพยากรมนุษย์ จะเน้นในประเด็นหลัก 6 เรื่อง คือ 1) การขจัดความยากจน 2) การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจ 3) การเชื่อมโยงเศรษฐกิจโลก/ภูมิภาค 4) ความมั่นคงด้านพลังงาน 5) การพัฒนาวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี การวิจัยและพัฒนา และ 6) การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมผู้บริโภค การประชุมกลุ่มย่อยใช้เวลาประมาณ 3 ชั่วโมง และในช่วงสุดท้ายของการประชุม มีการเลือกตั้งตัวแทนกลุ่มเพื่อนำเสนอผลที่ได้จากการระดมความคิดเห็นต่อที่ประชุมใหญ่

2 สารสำคัญจากการระดมความคิดเห็น

2.1 ความเห็นในภาพรวม : แนวคิดและทิศทางในระยะของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10

(1) ที่ประชุมเห็นพ้องให้แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 ยึดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นพื้นฐาน และรณรงค์ให้ประชาชนยึดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิต โดยบริโภคพอประมาณ มีเหตุผล เพื่อลดปัญหาหนี้สิน

(2) ที่ประชุมเห็นพ้องกับการพัฒนาที่สมดุลในมิติของเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยคำนึงศักยภาพของแต่ละพื้นที่

(3) ที่ประชุมเห็นพ้องในเรื่องการสร้างภูมิคุ้มกันในทุกระดับ (ครัวเรือน ชุมชน และประเทศ) เพื่อรองรับผลกระทบจากกระแสการเปลี่ยนแปลงโลกาภิวัตน์ และผลกระทบจาก การค้าเสรี

(4) ที่ประชุมเห็นพ้องกับการให้ความสำคัญกับกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนและการทำงานร่วมกันอย่างบูรณาการระหว่างภาคีการพัฒนาที่เกี่ยวข้อง โดยกำหนดบทบาทและความรับผิดชอบในการพัฒนาประเทศของแต่ละภาคส่วน เพื่อนำไปสู่ความสำเร็จในการพัฒนา

(5) ที่ประชุมเห็นพ้องกับแนวทางการแก้ไขปัญหาความยากจนในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 ในการพัฒนาศักยภาพประชาชนในการสร้างรายได้ ลดรายจ่าย และกระจายโอกาสในการเข้าถึงทุน และการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน

(6) ที่ประชุมเห็นพ้องกับการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น การคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาท้องถิ่น การถ่ายทอดและต่อยอดภูมิปัญญา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการส่งเสริมสถาบันผู้สูงอายุ ปราชญ์ชาวบ้าน ในการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่เยาวชนเพื่อรักษาภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมอันดีงาม ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างมูลค่าการผลิตและรายได้ให้กับประชาชน

2.2 ความเห็นเรื่องทุนทางเศรษฐกิจ

(1) ข้อเสนอแนวทางการพัฒนาที่ได้จากการประชุมระดมความคิดเห็นทั้ง 4 ภาค

(1.1) การขจัดความยากจน

1) การเพิ่มรายได้และลดรายจ่าย

➤ หนุนแรงค้ำให้ประชาชนยึดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิต โดยบริโภคพอประมาณ มีเหตุผล เพื่อลดปัญหาหนี้สิน

➤ การสร้างรายได้โดยใช้เกษตรทางเลือก เช่น การปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ (ไร่นาสวนผสม)

2) การกระจายโอกาสการเข้าถึงทุนให้ประชาชน

➤ กระจายการถือครองกรรมสิทธิ์ที่ดินให้กับแรงงานในภาคเกษตรกร ซึ่งจะส่งผลให้มีแรงจูงใจในการพัฒนาคุณภาพที่ดินเพื่อการสร้างอาชีพที่ยั่งยืน

➤ เร่งดำเนินการตามนโยบายแปลงสินทรัพย์เป็นทุนให้เกษตรกรโดยมีมาตรการป้องกันการหาผลประโยชน์จากนายทุน

3) การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน

➤ สนับสนุนการรวมกลุ่มของประชาชนเพื่อดำเนินกิจกรรมเศรษฐกิจร่วมกันทั้งในและนอกภาคเกษตร เพื่อสร้างมูลค่าของเศรษฐกิจของชุมชนโดยภาคเอกชนและเพิ่มรายได้ รวมทั้งพัฒนากลุ่มชุมชนให้เข้มแข็งเพื่อนำไปสู่ความยั่งยืนในการเพิ่มรายได้

ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

➤ สร้างระบบการบริหารการออมและหนี้สินของชุมชน

➤ บูรณาการเงินกองทุนของชุมชนต่าง ๆ ควบคู่ไปกับการเพิ่มศักยภาพการบริหารจัดการกองทุน เช่น พัฒนาความรู้ด้านการบริหารจัดการ และให้มีระบบการบริหารจัดการกองทุนและระบบติดตามประเมินผลที่ดี

➤ พัฒนาความรู้ในระดับชุมชน โดยให้การฝึกอบรมเพื่อเพิ่มความเข้มแข็งของชุมชนในด้านต่าง ๆ ทั้งด้านการบริหารจัดการ และการฝึกทักษะวิชาชีพ (ทั้งอาชีพหลักและอาชีพเสริม)

➤ พัฒนาระบบตลาดและกลไกการตลาดให้เอื้ออำนวยต่อการส่งเสริมสินค้าชุมชน

➤ กระจายอำนาจ/งบประมาณไปสู่ระดับชุมชน เช่น ปรับระบบบริหารการเงินการคลังของประเทศให้สามารถกระจายภาษีให้ท้องถิ่นอย่างเป็นธรรม ปรับปรุงกลไกการกระจายและตรวจสอบการใช้งบประมาณของรัฐให้ลงสู่ระดับชุมชนอย่างแท้จริง

➤ สนับสนุนการจัดทำแผนชุมชนอย่างบูรณาการ โดยสร้างการมีส่วนร่วมและเชื่อมโยงกับ อบต. และท้องถิ่น

4) นโยบายการเงิน/การคลัง

➤ สร้างวินัยการออม โดยการใช้นโยบายด้านการเงิน อาทิ การกำหนดอัตราดอกเบี้ยในระดับที่จูงใจรวมทั้งควรส่งเสริมและขยายผลการทำบัญชีครัวเรือน

➤ ปรับปรุงระบบการจัดเก็บภาษีไม่ให้มีการเก็บภาษีซ้ำซ้อน และเป็นธรรมมากขึ้น

(1.2) การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจเพื่อสร้างความสมดุลและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน

1) การผลิตสินค้าเกษตรที่มีศักยภาพสูงและส่งเสริมการแปรรูป

➤ พัฒนาเทคโนโลยีการเกษตร ปรับปรุงสายพันธุ์พืช และประสิทธิภาพการผลิตให้เหมาะสมตามสภาพพื้นที่ และลงทุนในการวิจัยและพัฒนาเพื่อสร้างผลิตภัณฑ์ที่มีมูลค่าสูง

➤ สนับสนุนการแปรรูปสินค้าจากพืชเศรษฐกิจ ซึ่งสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ทุกส่วน (Zero waste concept)

➤ พัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน/OTOP ให้ครอบคลุมทุกขั้นตอนของห่วงโซ่อุปทาน (Supply chain) ตั้งแต่การผลิตและบรรจุภัณฑ์ การขนส่งและกระจายสินค้า และการตลาด

♣ ส่งเสริมการพัฒนาเกษตรอินทรีย์และลดการใช้ปุ๋ยเคมีเพื่อการเพิ่มผลผลิตต่อไร่ให้สูงขึ้น และไม่ทำลายวิถีชีวิตชาวบ้าน และทรัพยากร โดยให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์อย่างแท้จริง

♣ ควรมีมาตรการที่เด็ดขาดเพื่อไม่ให้จับปลามากเกินไป เช่น ปลากระตักซึ่งเป็นอาหารของสัตว์น้ำอื่นๆ รวมทั้งควบคุมการใช้อุปกรณ์ในการทำประมง เช่น ไม่ให้มีการลากอวนลากชนิดชายฝั่ง (ประเด็นความเห็นเฉพาะภาคใต้)

♣ ต้องเสริมสร้างความอุดมสมบูรณ์ของฐานทรัพยากรสัตว์น้ำ โดยการสร้างปะการังเทียมและปล่อยพันธุ์ปลาประมง เพื่อเพิ่มประชากรสัตว์น้ำประมง โดยให้ท้องถิ่นเข้ามามีบทบาทสำคัญในการดำเนินการ (ประเด็นความเห็นเฉพาะภาคใต้)

2) การท่องเที่ยว

♣ ส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยการบูรณาการการทำงานของหน่วยงานส่งเสริมและพัฒนาด้านการท่องเที่ยวให้มีการประสานกันอย่างเป็นระบบ และสร้างมาตรฐานด้านบริการท่องเที่ยวที่เน้นการส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ ควบคู่กับการอนุรักษ์วัฒนธรรมและวิถีชีวิตท้องถิ่นอย่างเหมาะสม โดยเฉพาะพื้นที่ที่มีวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นเป็นการเฉพาะ เช่น จังหวัดชายแดนภาคใต้หรือส่งเสริมอีสานเหนือให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ

♣ นำวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นไปสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับการท่องเที่ยว

♣ เชื่อมโยงเครือข่ายแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยยึดการอนุรักษ์และความปลอดภัยเป็นหลัก

♣ ส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากความได้เปรียบทางภูมิศาสตร์ของภาคใต้ซึ่งมีฝั่งทะเลสองด้าน ทั้งด้านการท่องเที่ยวและการคมนาคมขนส่ง (ประเด็นความเห็นเฉพาะภาคใต้)

3) การจัดระบบการใช้ประโยชน์ที่ดิน

♣ จัดระบบการใช้ประโยชน์ที่ดิน เป็นเขตต่าง ๆ (zoning) ในทุกสาขาการผลิต ทั้งภาคเกษตรกรรมและอุตสาหกรรม เช่น จัดเขตการเพาะปลูกเพื่อการบริโภคในท้องถิ่น และเพื่อการส่งออก

4) การสร้างเครือข่ายพันธมิตรในลักษณะคลัสเตอร์

♣ เชื่อมโยงเครือข่ายพันธมิตรความร่วมมือเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลกันในลักษณะคลัสเตอร์ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และเพิ่มผลผลิต

(1.3) บัณฑิตวิทยาลัย: โครงสร้างพื้นฐานและโลจิสติกส์ การวิจัยและพัฒนา/การพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และทรัพยากรมนุษย์

1) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและโลจิสติกส์

➤ **การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน : ระบบสาธารณูปโภค**

- พัฒนาระบบการชลประทานให้เหมาะสมกับพื้นที่ โดยใช้เทคโนโลยีและบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ โดยสามารถเก็บกักน้ำและนำมาหมุนเวียนใช้ได้ภาวะวิกฤตได้ อาทิ ระบบชลประทานท่อขนาดเล็กในพื้นที่ โดยเน้นให้มีน้ำต้นทุนและหมุนเวียนใช้ได้ตามฤดูกาลเพาะปลูกของพืช

ทั่วถึงและเพียงพอ

- กระจายระบบสาธารณูปโภคไปสู่ชนบทให้

➤ **พัฒนาระบบโลจิสติกส์**

- พัฒนาเครือข่ายระบบโลจิสติกส์ ทั้งระบบขนส่งทางบก ทางน้ำ และทางอากาศให้มีประสิทธิภาพเพื่อลดต้นทุนการผลิต ครอบคลุมทุกกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง

- สนับสนุนการใช้การขนส่งโดยระบบรางและการขนส่งทางน้ำให้มากขึ้น เพื่อประหยัดการใช้พลังงาน

- ส่งเสริมการใช้ NGV โดยขยายเครือข่ายสถานีบริการ Natural Gas ให้ทั่วถึง

2) การส่งเสริมการวิจัยและพัฒนา/การพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

➤ ส่งเสริมการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน โดยการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น คุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาท้องถิ่น สร้างระบบจดทะเบียนภูมิปัญญาท้องถิ่นให้มีความสะดวก และต่อยอดนวัตกรรมที่จดทะเบียนแล้วให้มากขึ้น รวมทั้งให้ความรู้ในเรื่องลิขสิทธิ์ การถ่ายทอดและต่อยอดภูมิปัญญา เช่น ควรส่งเสริมสถาบันผู้สูงอายุ ปราชญ์ชาวบ้าน ในการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่เยาวชน

➤ สนับสนุนการลงทุนในการวิจัยและพัฒนาเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มจากการแปรรูปผลิตภัณฑ์ในท้องถิ่นให้มีคุณภาพและได้มาตรฐาน

➤ สนับสนุนหน่วยงานด้านวิจัยของประเทศ โดยรัฐบาลให้การสนับสนุนผู้ที่มีความสามารถเข้ามาทำงานวิจัยมากขึ้น โดยมุ่งเน้นการวิจัยที่มีความเฉพาะเจาะจงและเป็นการวิจัยเพื่อประโยชน์ในเชิงพาณิชย์

❖ พัฒนาระบบข้อมูลพื้นฐาน เช่น ข้อมูลด้านยากจนให้มีความสมบูรณ์ รวมทั้งควรมีการแยกข้อมูลพื้นฐานเป็นกลุ่มคนยากจนที่ไม่สามารถช่วยตนเองได้/ คนด้อยโอกาส/ คนที่ไม่สามารถเข้าถึงบริการของรัฐ และกลุ่มคนยากจนทั่วไป ให้ชัดเจน

❖ สนับสนุนการนำเทคโนโลยีใหม่ๆ มาใช้ในกระบวนการผลิตให้มีประสิทธิภาพ เพื่อลดต้นทุนการผลิต

❖ เน้นการลงทุนในการวิจัยและพัฒนาเพื่อสร้างผลิตภัณฑ์ที่มีมูลค่าสูง เช่น ไบโอดีเซลจากน้ำมันปาล์ม และผลิตภัณฑ์จากยางพารา การพัฒนาวิธีการกรีดยางเพื่อให้ได้น้ำยางมาก รวมทั้งการดูแลระบบบำบัดน้ำเสีย และการกำจัดของเสีย(ประเด็นความเห็นเฉพาะภาคใต้)

3) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

❖ พัฒนาฝีมือแรงงานทั้งแรงงานภาคเกษตรและนอกภาคเกษตร ให้รองรับต่อการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจ รวมทั้งให้แรงงานไทยไปแข่งขันในตลาดแรงงานต่างประเทศได้ โดยเตรียมหลักสูตรในสถาบันการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการตลาดแรงงาน และตำแหน่งงานว่าง ควบคู่ไปกับการเพิ่มทักษะอาชีพให้แรงงาน

❖ พัฒนาองค์ความรู้ของประชาชนเพื่อใช้ในการสร้างอาชีพ และให้ประชาชนรู้เท่าทันในทุกเรื่อง เช่น เรื่องต้นทุนการผลิต ผลกระทบการเปิดเสรีทางการค้า เป็นต้น

❖ พัฒนาความรู้และทักษะด้านภาษาต่างประเทศของเยาวชนในระดับรากหญ้าผ่านสื่อต่างๆอย่างเหมาะสม เช่น หนังสือ สื่อมวลชน และเคเบิลทีวี เป็นต้น

❖ พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณธรรม จริยธรรม เพื่อให้สามารถสร้างสินค้าให้มีคุณภาพ รวมทั้งมีความซื่อสัตย์ในการประกอบการและต่อลูกค้า

❖ ส่งเสริมการสร้างค่านิยมผู้ประกอบการเพื่อสร้างสังคมผู้ประกอบการ รวมทั้งสนับสนุนให้สถาบันการศึกษาเพิ่มความสามารถในการสร้างคนที่มีคุณภาพและตรงตามความต้องการของตลาดแรงงาน

(1.4) การรองรับการเชื่อมโยงเศรษฐกิจโลก/ภูมิภาค และการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมผู้บริโภค

1) การเชื่อมโยงเศรษฐกิจโลก/ภูมิภาค

❖ การสร้างภูมิคุ้มกัน

• สร้างวินัยทางการเงินให้มีพฤติกรรมค่าใช้จ่ายที่พอเพียง เพื่อรองรับกระแสโลกาภิวัตน์ที่มีการแข่งขันมากขึ้น

❖ การเพิ่มศักยภาพในการแข่งขัน

- ส่งเสริมศักยภาพและขีดความสามารถของนักลงทุนไทยในการไปลงทุนในต่างประเทศ เพื่อให้ได้รับประโยชน์จากการเปิดการค้าเสรีมากขึ้น
- การพัฒนาฝีมือแรงงานให้ได้มาตรฐานสากล

2) การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมกรรมการบริโภค

❖ การพัฒนาบริการสุขภาพ/ผู้สูงอายุ

- เตรียมกำลังแรงงาน และพัฒนาบริการสุขภาพ ระบบการแพทย์และโรงพยาบาลที่มีคุณภาพเพื่อรองรับผู้สูงอายุจากต่างประเทศที่จะเข้ามาในประเทศไทยมากขึ้น

❖ การสร้างภูมิคุ้มกันต่อการบริโภคที่ไม่เหมาะสม

- สร้างภูมิคุ้มกันให้เด็ก เยาวชน และครอบครัวจากผลกระทบกระแสวัฒนธรรมและเทคโนโลยีการบริโภคที่ไม่เหมาะสม

(1.5) การสร้างความมั่นคงด้านพลังงาน

1) การพัฒนาพลังงานทดแทน

- ❖ พัฒนาเทคโนโลยีพื้นฐานที่เหมาะสมสำหรับชุมชน เช่น NGV ไบโอดีเซล และพลังงานจากธรรมชาติ
- ❖ วิจัยและพัฒนาพืชพลังงาน เช่น อ้อย มันสำปะหลัง สับปะรด และพืชอื่นๆ

2) การประหยัดพลังงาน

- ❖ ส่งเสริมการประหยัดพลังงานทั้งในภาคอุตสาหกรรม และครัวเรือนอย่างต่อเนื่อง

(2) บทบาทการมีส่วนร่วมของภาคีการพัฒนา

(2.1) ทุกภาคส่วน

- 1) ร่วมกันยกระดับและดูแลมาตรฐานสินค้าและบริการ อาทิ การจัดทำ GAP Standard, Crop zoning etc.
- 2) ให้บริการการศึกษาทั้งในระบบและนอกระบบแก่ประชาชน

(2.2) ภาครัฐ

- 1) สร้างความรู้ ความเข้าใจ และข้อมูลข่าวสาร เกี่ยวกับนโยบายรัฐบาล แนวปฏิบัติ รวมทั้งบทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้อง ให้ถูกต้องและชัดเจน
- 2) ประเมินผลความสำเร็จและล้มเหลวตามแผนฯสู่สาธารณชนอย่างกว้างขวางและทั่วถึง
- 3) ร่วมกับภาคีร่วมพัฒนาในการกำหนดบทบาทการพัฒนาให้ชัดเจนตลอดกระบวนการพัฒนาตั้งแต่ขั้นของการร่วมคิด ร่วมดำเนินการ และติดตามประเมินผล
- 4) พัฒนาความรู้ตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง เช่น การพัฒนาทุนความรู้ ภูมิปัญญาต่าง ๆ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม การพัฒนาพลังงานทดแทน การส่งเสริมการใช้ปุ๋ยชีวภาพ และสร้างความเข้าใจที่ชัดเจนเกี่ยวกับหลักเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อให้สามารถประยุกต์ใช้ได้เหมาะสม และสอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ ทั้งนี้ต้องมีการบูรณาการระหว่างกระทรวงต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงแรงงาน กระทรวงเกษตร กระทรวงศึกษาฯ กรมการพัฒนาชุมชน และสถาบันการศึกษา
- 5) ส่งเสริมการทำเกษตรที่ดีที่เหมาะสม (Good agricultural practice)
- 6) ดำเนินนโยบายด้านการเกษตรให้เหมาะสมทั้งในเรื่องการผลิตและการตลาดให้มีความสมดุล
- 7) ส่งเสริมการจัดตั้งเครือข่ายความร่วมมือของชุมชนและสถาบัน การศึกษา โดยเฉพาะในเรื่องการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น
- 8) แก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน ลดอุปสรรคด้านการค้าระหว่างประเทศ (รวมทั้งการค้าชายแดน) และลดผลกระทบด้านลบจากการเปิดการค้าเสรี
- 9) ส่งเสริมการค้าชายแดนท้องถิ่นให้มีการแลกเปลี่ยนสินค้ากับประเทศเพื่อนบ้านมากขึ้น
- 10) บริหารจัดการแรงงานต่างชาติ เช่น การควบคุมไม่ให้แรงงานต่างด้าวเข้ามาผิดกฎหมาย และควบคุมไม่ให้มีแรงงานต่างด้าวในบางสาขาการผลิตที่กระทบต่อการจ้างงานแรงงานไทย รวมทั้งเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการแรงงานต่างชาติเพื่อให้มีแรงงานเพียงพอกับความต้องการของท้องถิ่น
- 11) ตัดสินใจให้ชัดเจนในทางเลือกของผลประโยชน์ระหว่างการเพิ่มรายได้จากการผลิต กับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เช่น การส่งเสริมอุตสาหกรรม การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

(2.3) สถาบันการศึกษา

- 1) ให้สถาบันการศึกษาเป็นแกนนำชุมชนให้มีการวิจัยท้องถิ่น เพื่อนำทุนทางสังคม ทุนทางปัญญา ทุนทางทรัพยากร ที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาต่อยอดเสริมกับการวิจัยที่มีอยู่ในท้องถิ่น มีการวิจัยตลาด เพื่อรองรับการผลิต และใช้การวิจัยเพื่อแก้ปัญหาและสร้างภูมิคุ้มกัน ในท้องถิ่น
- 2) ให้สถาบันศึกษาร่วมมือกับทุกภาคส่วนในการให้การศึกษา ทั้งในระบบและนอกระบบแก่เยาวชนและประชาชน

(2.4) ภาคธุรกิจเอกชน

- 1) สนับสนุนการพัฒนาทักษะฝีมือแรงงานในสถานประกอบการให้มีศักยภาพเพิ่มขึ้น

(2.5) ภาคประชาชน

- 1) ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวิจัยและพัฒนาเพื่อสะท้อนความต้องการของชุมชน
- 2) ส่งเสริมให้ภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการจัดสรรงบประมาณและติดตามการทำงานของรัฐบาล
- 3) ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดและปรับแก้กฎหมาย ตามกรอบที่กำหนดไว้
- 4) จัดทำและประสานเครือข่ายแผนชุมชนพึ่งตนเอง ปฏิบัติตามแผน และประเมินผล
- 5) ใช้ผลการพัฒนาเป็นเครื่องชี้วัดผลงานและเงื่อนไขในการสนับสนุนนักการเมืองท้องถิ่นในการเลือกตั้งรอบต่อไป

(2.6) ภาคสื่อมวลชน

- 1) สร้างสื่อเพื่อส่งเสริมการสร้างทุนทางเศรษฐกิจ ทุนทางสังคม ทุนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- 2) สร้างค่านิยมไม่ให้มีการบริโภคที่ฟุ่มเฟือยและส่งเสริมและอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย
- 3) สร้างระบบการสื่อสารเรื่องนโยบาย มาตรการ ยุทธศาสตร์ งบประมาณ และอื่นๆจากภาครัฐลงไปสู่ชุมชนในแต่ละระดับอย่างต่อเนื่องและตรงกับข้อเท็จจริงโดยใช้ข้อความที่เข้าใจง่าย เพื่อมิให้เกิดการบิดเบือน และตีความผิด

3**ประเด็นที่ต้องทำความเข้าใจเพิ่มเติม**

- 3.1 การออมเพื่อเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ
- 3.2 การสร้างภูมิคุ้มกันให้กับระบบเศรษฐกิจในการรองรับต่อการรวมกลุ่มทางการค้าและทางการเงิน
- 3.3 แนวทางการสร้างมูลค่าเพิ่มและการเพิ่มผลผลิตภาพการผลิตให้ภาคเกษตรอุตสาหกรรม และบริการที่ชัดเจน
- 3.4 แนวทางการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศ

